

ADAM TOMANEK

ur. 1928; Lublin

Miejsce i czas wydarzeń	Lublin, dwudziestolecie międzywojenne
Słowa kluczowe	dzieciństwo, życie codzienne, rodzina i dom rodzinny, Żydzi, ulica Chopina

Dom rodzinny przy ulicy Chopina 16

Ten dom, [w którym mieszkałem w dzieciństwie], istnieje. No w skandalicznym stanie on się znajduje. Balkony to tylko zostały balustrady, a beton to opadł na ziemię. To był dom żydowski, zresztą jak moim zdaniem 80 procent domów w przedwojennym Lublinie należało do Żydów. Oni bardzo często mówili: „Nasze kamienice, a wasze ulice”. To nie było wyssane z palca określenie. Rzeczywiście oni byli dumni z tego, że: „O, to jest wasz teren, zgoda, ale kamienice to nasze”. Oni jak mogli tak dorabiali się, żeby kamienicę bądź wybudować, bądź kupić, a potem z czynszu żyli i to nawet nieźle. Tak że to była żydowska kamienica Chopina 16, na obrzeżu Lublina, bo tam już poniżej ulicy Chopina nic nie było. Jakie tam domy były: Chopina 15, stary dom, a to wszystko to takie były nowe kamienice, nowe, no wybudowane jeszcze przed wojną, ale w latach późniejszych, już trzydziestych to one później zostały tam wstawione do krajobrazu Lublina.

Co tam było przy ulicy Chopina 16? No cóż. Marne podwórko, tam się dzieci bawiły, i żydowskie i polskie, no dzieci jak dzieci, dzieci to tych niuansów rasowych nie uwidoczniły, bawiły się po prostu. Żydzi mieszkali w gorszych trochę mieszkaniach, bo lepsze za większe pieniądze wynajmowali Polakom.

[Kto był właścicielem tego domu?] Melzak się nazywał. Stary Melzak, Żyd, który siedział zawsze w oknie, z książką do nabożeństwa i modlił się. To był okres jego ostatnich lat życia i zawsze go pamiętam w oknie, w myce takiej i on się tam modlił. To byli przeważnie rzemieślnicy, ślusarze. Tam był zakład ślusarski, no, ci ludzie o różnym stopniu inteligencji. Byli złośliwi nawet to mówili: „Idź na ulicę, wasze ulice, nasze kamienice”. Ja mówię: „No dobrze, ale my za te kamienice płacimy wam”. „No tak, ale to jest nasze”. „No wasze”. Takie głupie gadanie.

Data i miejsce nagrania	2004-06-09, Lublin
Rozmawiał/a	Tomasz Czajkowski
Redakcja	Maria Radek
Prawa	Copyright © Ośrodek "Brama Grodzka - Teatr NN"